

ОЦЕНКА НА ИНТЕГРАЦИЯТА НА УЯЗВИМИ ГРУПИ МИГРАНТИ В 10 СТРАНИ-ЧЛЕНКИ НА ЕС

Policy Brief No. 53, юни 2015

НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИНТЕГРАЦИЯТА

Макар и в различна степен, ЕС оказва сериозно влияние върху интеграционните политики на всички страни-членки. Основен двигател при формулирането на националните интеграционни стратегии са именно европейските стандарти, които включват Общите основни принципи на политика за интеграция на имигранти в ЕС и индикаторите от Сарагоса. Именно влиянието на европейските стандарти е направило по-видим процеса на създаване на институции за управление на миграционните и интеграционни процеси и системите за събиране на данни в десетте страни-членки на ЕС.

Индикаторите от Сарагоса за интеграция на мигранти представляват само минималния набор от индикатори и страните-членки са насърчавани да събират и анализират допълнителни данни, в зависимост от законовата и политическа рамка в страната и разпределението на имигрантското население. Употребата на индикатори дава на политическите актьори дългосрочна перспектива и реална база за политическо планиране. Ето защо тези индикатори следва да бъдат достъпни – това ще даде не само отправна точка за обмен на опит сред страните от ЕС, но и за базирано на реални данни формулиране на управленски решения, наблюдение и реализиране на политики.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

- Европейските стандарти и най-вече Общите основни принципи и индикаторите от Сарагоса играят важна роля за проследяването на процесите на формулиране на национални политики за наблюдение и оценка на интеграцията.
- Индикаторите за интеграция осигуряват реална база за осъществяване на наблюдение и формулиране на политически решения.
- Систематичното използване на индикатори ще даде на политическите участници дългосрочна перспектива и добра емпирична основа за политическо планиране.
- Липсата на последователен подход към интеграцията на мигранти в много от страните-членки, включени в изследването, води до липса на наблюдение на интеграцията на централно ниво.
- Не всички страни-членки имат национални индикатори за интеграция, а тези, които имат, не вземат под внимание спецификите при уязвимите групи мигранти.
- Фрагментацията между различните институционални участници и нива, води до координационен вакуум и представлява предизвикателство за оптимизирането на мониторинга и оценката на интеграцията.

В Австрия, Белгия и скоро в Италия въвеждането на национални индикатори за интеграция може да бъде отчетено като стъпка в положителна посока, тъй като спомага за формулирането на политически решения и провеждането на политически мониторинг, основани на реални данни.

Липсата на последователен подход към интеграцията на мигранти се проявява като липса на наблюдение на интеграцията на централно ниво. Това се утвърждава като модел в много от страните-членки, които нямат разработени конкретни индикатори за мониторинг на интеграцията на национално ниво и които не използват съществуващите данни за измерване и отчет на интеграцията. Често липсата на данни се свързва с липсата на общо разбиране за това какво представлява успешната интеграция.

Липсва инфраструктура за редовно провеждане на надежден мониторинг на интеграционните процеси. Достъпната информация е ограничена и понякога непоследователна в зависимост от институцията, която събира данните, което възпрепятства анализирателно й и възможността да се използва за по-широки цели. Фрагментацията между различните институционални участници и нива, която води до координационен вакуум, представлява предизвикателство за оптимизирането на мониторинга и оценката на интеграцията. Поради сложните структури в по-големите страни-членки, интеграционните политики биват поделени между различни институционални нива и актьори. Този многоаспектен контекст води до объркване по отношение на подход и практики, поради което следва те да бъдат управлявани единно, с общи стандарти във всички области.

Дори в държавите, които са разработили механизми за наблюдение и оценка, все още не се поставя фокус върху уязвимите групи мигранти и в частност жени, деца и жертви на трафик. Събираните данни в десетте страни-членки не се разграничават по уязвими групи. Докато част от наличната информация е представена по пол и възраст, тази касаеща жени и непълнолетни лица би трябвало да бъде събирана и организирана с оглед създаването на национална мониторингова система,

фокусирана върху нуждите на тези особено уязвими групи.

ПОДОБРЯВАНЕ НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ИНТЕГРАЦИЯТА

Извеждане на наблюдението и оценката на преден план

Страните-членки на ЕС трябва да осигурят достатъчно ресурси с цел да превърнат мониторинга и оценката на интеграционни политики в неизменна част от инициативите по интеграция на мигранти. Това ще осигури надграждане на бъдещи инициативи с цел подобряване на интеграционния процес.

Наблюдение и оценка на национално ниво

Страните-членки на ЕС трябва да подобрят координацията и рационализацията на мониторинга и оценката с цел да се създадат сравними групи от индикатори, което също ще позволи сравняване ефекта от интеграционните политики в различните общности. В допълнение, страните-членки следва да използват и доразвиват индикаторите от Сарагоса за интеграция на мигранти като модел за провеждане на ефективен и сравнителен мониторинг.

Събиране на данни

Страните-членки трябва да насърчават и доразвиват събирането на данни, съответстващи на интеграцията на мигранти, вкл. на уязвими групи мигранти. В тази връзка, Европейската комисия може да създаде възможности за финансиране и подкрепа за изграждане на капацитет и провеждане на обучения на съответните институции.

Страните-членки трябва да въведат разпределение на данните, което да позволява задълбочен анализ на тенденциите по пол и възраст, както и да прави възможна оценката на различни уязвими групи.

Достъпност на данните

С цел извършване на наблюдение, базите данни, които мерят ефекта на интеграцията на мигранти, вкл. за уязвими групи, следва да бъдат по-дъстъпни за изследователски центрове, отдели в държавната администрация и други заинтересовани страни. Условието за защита на данните трябва да бъдат спазвани, но анонимна инфомрация, позволяваща проследяване на тенденциите, трябва да бъде лесно достъпна. Докато стане възможно въвеждането на този принцип на национално ниво, трябва да се положат усилия страните-членки да осигурят достъп до актуална информация и да позволят сравнителен анализ на данните, базиран на общи индикатори. Съществуващите бази данни на Евростат могат да бъдат разширени така, че да покриват и тези показатели.

Включване на граждански организации

Страните-членки трябва да припознаят организациите на гражданското общество, вкл. НПО, образователни и мигрантски организации като участници в процесите на мониторинг и оценка на интеграционните политики и резултати.

Фокус върху уязвимостта

Оценяването на въздействието на интеграционните политики върху уязвими групи мигранти трябва да стане част от всички интеграционни инициативи на ниво ЕС.

ЖЕНИ, ГРАЖДАНИ НА ТРЕТИ СТРАНИ

Жените, граждани на трети страни (ГТС), формират между 4 и 6% от общото женско население в страните-членки, където има големи имигрантски общности и по-дълъг опит в управлението на миграцията на ГТС (Австрия, Белгия, Гърция, Италия и Испания). Те формират

незначителна част от общото женско население (0,3% до 1,93%) в страните-членки с умерени имигрантски потоци (България, Унгария, Малта, Полша, Словакия).

Водещата тенденция е делът на жените сред мигрантите да е по-малък, отколкото сред местното население. Отрицателната разлика в полза на жените ГТС спрямо жените с местен произход е най-голяма в Малта (-7,66%) и най-малка в Италия (-1,04%). Само в две държави има по-висок дял на жените сред мигрантите, отколкото сред местното население (+ 6,5% в България и + 2,35% в Полша).

Най-млади (на възраст над 20 години) са жените ГТС в Малта и Испания, а най-възрастни са в България и Словакия. Преобладаващата част жени ГТС в Малта (86%) и Испания (84 %) са на възраст до 49 години. Същевременно, половината жени ГТС в България (50%) и една трета в Словакия (30,5%) са на възраст над 50 години. Във всички страни-членки на ЕС, с изключение на България, жените ГТС във възрастовата група 20 – 49 години преобладават спрямо тези на възраст над 50 години.

В Австрия, Белгия, България, Гърция, Италия и Испания преобладаващата причина за миграция при жените ГТС е придружаване на член от семейството. В Полша се наблюдава различна тенденция, според която жените ГТС мигрират предимно, за да търсят работа (47,75 %), а в Унгария най-много жени ГТС пристигат с цел образование (33,2%).

Делът на дългосрочно пребиваващите жени ГТС в Австрия, Белгия, Италия и Полша е равен или близък до дела на жените сред цялото население ГТС. Делът на жените сред дългосрочно пребиваващите в България и Унгария е по-висок от техния дял сред общото население ГТС. Обратно, в Гърция и Испания делът на жените сред дългосрочно пребиваващите е по-малък отколкото техния дял сред общото население ГТС. Най-голяма е разликата в Гърция, където жените ГТС формират 48% от общото население ГТС, но само 34,57% от дългосрочно пребиваващите.

- Водещият фактор при формулиране на политиките в сферата на интеграцията на жени ГТС е техният статут на пребиваване, а не техните уязвимост или пол.
- Като цяло липсват интеграционни политики и програми, които да са насочени към жените ГТС като към отделна уязвима група с нужди, различни от тези на мъжете ГТС или на местните жени. Двете преобладаващи тенденции включват:
 - Реализиране на политики и програми, които не са съобразени с пола, а залагат равни условия за мъже и жени ГТС при достъп до пазара на труда, до системата за социално подпомагане или до упражняване на политически права;
 - Предоставяне на възможности за интегриране на жените ГТС в рамките на програми, създадени за общото население на страната.
- В страни с по-малобройно население ГТС и по-малко опит в управление на интеграцията, определени интеграционни сфери остават неразвити по отношение на жените ГТС. Те включват езикови курсове и предоставяне на информация на майчин език (България, Унгария, Полша и Словакия).
- Децентрализираният подход към интеграцията на ГТС в някои страни-членки (Австрия, Белгия и Италия) е свързан с предоставянето на значителна свобода на местната инициатива, изработване на иновативни политики в полза на населението ГТС и в частност на жените ГТС, и води до много положителни резултати по отношение на формулирането на политики. В такива случаи интеграционните политики на местно ниво често се оказват по-добре развити от тези на национално.
- Свободата на местна инициатива, която е свързана с децентрализирано управление на интеграцията на мигранти, понякога може да доведе до въвеждането от страна на местни власти на по-рестриктивни условия в сравнение със зададените такива на централно ниво.

Интеграция на жени ГТС

Наемане на работа

Малко са инициативите за управление на интеграцията на жени ГТС като специфична група сред 10-те страни членки. Те включват: 1) някои програми за подпомагане включването на жени ГТС на пазара на труда, организирани от обществени бюра по труда (Австрия, Испания) или от НПО сектора (Австрия, Унгария, Италия и Испания); 2) програми за професионално обучение на жени ГТС, организирани от НПО (Италия, Испания); 3) Програми за професионално обучение за ГТС (мъже и жени), организирани от обществени бюра по труда (Австрия, Белгия и Италия) или от НПО (България, Гърция, Унгария, Полша, Словакия, Испания).

Фокус върху уязвимостта на жените ГТС на пазара на труда

Като цяло резултатите от интеграцията на жените ГТС на пазара на труда са по-неблагоприятни в сравнение с тези на жените от местното население и мъжете ГТС, което демонстрира по-уязвимата позиция на жените ГТС на пазара на труда.

Неблагоприятната позиция, в която жените ГТС попадат на пазара на труда по отношение на самостоятелно заетите лица и активните лица, изисква използването на гледна точка, основана на пола при разработването на политики, целящи да улеснят интеграцията на ГТС на пазара на труда, както и при разработването на програми за предоставяне на информация на майчин език и езиково обучение.

Обществените бюра по труда в страните-членки трябва да предоставят програми за ориентация на пазара на труда на националните езици на основните групи граждани на трети страни. Вземащите решения могат да почерпят опит в тази насока от страни като Австрия, Белгия и Италия.

Образование

Образователният профил на жените ГТС е по-неблагоприятен спрямо жени от местното население. В страни като Австрия, Белгия, Италия и Испания 50% и повече от жените ГТС имат завършено начално образование, и регистрират по-ниски дялове спрямо жените от местното население по отношение на завършено средно и висше образование (Австрия, Белгия, Ингария, Италия, Полша).

Образователният профил на жените ГТС се оказва по-благоприятен спрямо жени от местното население в Малта, където имат по-нисък дял по отношение завършилите начално образование; в Гърция и Испания, където имат по-висок дял при завършилите средно образование; и в Полша и Малта, където имат по-висок дял при завършилите висше образование.

Образователният профил на жените ГТС се оказва по-благоприятен спрямо този на мъжете ГТС с по-малки дялове на завършилите начално образование (с изключение на Австрия); почти равни, равни или по-високи дялове на завършилите средно и средно специално образование (с изключение на Австрия); и по-високи дялове на завършилите висше образование.

Жените ГТС реализират по-добри резултати спрямо мъжете ГТС по отношение обучение през целия живот с по-висок дял участие в образование и обучение.

И в десетте страни-членки няма специално създадени езикови курсове за (уязвими) жени мигранти. Езиковото обучение на мигрантите (мъже и жени) се предоставя от публични институции или чрез проектни инициативи. Инициативите в страните с голямо мигрантско население са всеобхватни, докато тези в страните с по-малко мигранти са по-скоро фрагментарни.

В България, Унгария, Малта, Полша и Словакия трябва да бъдат разработени по-систематични и устойчиви програми за интеграция на жените ГТС в областта на предоставяне и разпространение на информация, езиково

обучение и професионална подготовка. Струва си да бъде почерпен опита на държави с големи мигрантски общности като Австрия, Белгия, Италия и Испания.

Социално включване

Индикатори като генериране на доходи, в риск от бедност и социално изключване, както и работещи в риск от бедност, преобладаващо регистрират по-неблагоприятни резултати за жените мигранти в сравнение с местните жени.

Въпреки това, различията между жените и мъжете ГТС бележат разнообразни тенденции сред десетте страни-членки на ЕС. Докато жените мигранти се оказват по-уязвими спрямо мъжете мигранти по отношение на генериране на приходи (в Австрия и Италия), в риск от бедност (в Австрия) и работещи в риск от бедност (в Белгия и Италия), то те реализират по-добри резултати спрямо мъжете ГТС по отношение на генериране на доходи (в Белгия, Малта и Испания), в риск от бедност (в Белгия, Гърция и Малта) и работещи в риск от бедност (в Австрия, Гърция, Малта и Испания).

Активно гражданство

Политическият подход спрямо политическото участие на мигрантите в десетте страни-членки е рестриктивен и се прилага както в страни с голямо, така и в страни с по-малко имигрантско население. В някои страни на местно ниво се наблюдават по-отворени политики за включване на жени ГТС в политическия живот (Белгия, Унгария, Словакия, Испания).

И в десетте страни-членки политиките, по отношение участието на мигрантите в обществения живот, са много по-отворени в сравнение с тези, касаещи политическото им участие – и жените, и мъжете имат право на участие в граждански организации, групи за действие и търговски съюзи.

Необходимо е да бъдат разработени политики и мерки за насърчаване по-активното участие на жени ГТС в местни избори в страните, в които

имат това право (Белгия, Унгария, Словакия и Испания).

Трябва да се обърне внимание на разработването на програми за включване на жени ГТС в консултативните структури на централно или местно ниво в България, Унгария, Малта, Полша и Словакия, както и за включването им на местно ниво в Испания.

Наблюдение и оценка на интеграцията на жени ГТС

Събиране на достоверни данни

В страните-членки с малки дялове население ГТС изготвянето на сравнителни анализи на интеграционните резултати е значително затруднено (България, Унгария, Малта, Полша, Словакия). Това се дължи на липсата на статистически значими извадки в националните бази данни, което от своя страна води до липса на информация и в базите данни на Евростат. Това се дължи и на несистематичните или несъществуващи механизми за събиране на данни на национално ниво.

В страните-членки с големи групи мигранти липсва информация за нивата на тяхното политическо и обществено участие, което е сериозна предпоставка за липсата на каквито и да било дискусии по отношение на гражданското участие на жените (и мъжете) ГТС.

Необходимо е да се концептуализират качествени изследвания за нивата на интеграция на жените ГТС, които да компенсират липсата на статистически данни в Евростат за страните-членки с по-малки дялове мигрантско население. Такива качествени изследвания могат да бъдат разработени на базата на широко участие на страни-членки с цел създаването на възможност за по-обхватни сравнения на ниво ЕС.

В страните, където на жените мигранти е дадено правото да участват в избори на местно ниво, следва да се провежда постоянен мониторинг. Той трябва да се фокусира върху участието на ГТС в изборните процеси (Белгия, Унгария,

Словакия, Испания) с цел анализ на факторите, които подпомагат или затрудняват електоралното участие на жените ГТС.

С цел да се оцени членството на ГТС и в частност членството на жени ГТС в политически партии, профсъюзи и граждански организации, следва да се провежда системен мониторинг.

Трябва да се концептуализират и проведат задълбочени оценки на алтернативните практики за улесняване участието на граждани на трети страни в местното самоуправление на Австрия, Белгия, Гърция и Италия. Такива оценки биха подпомогнали анализа на ефективността на подобни инициативи относно насърчаване участието на мигранти (жени) в местното самоуправление за адресиране на интеграционните нужди на уязвими мигранти като жените ГТС.

Оценката на нуждите по отношение на интеграцията на жени мигранти следва да бъде концептуализирана и проведена както на национално, така и на междудържавно ниво. Такива изследвания биха подпомогнали разбирането на специфичните ситуации и предизвикателства, пред които са изправени жените ГТС, и биха допринесли за разработването на по-добри интеграционни политики.

Идентифициране на фактори, водещи до негативни или до положителни резултати от интеграцията

В някои от изследваните страни жените ГТС имат по-добър статус, отколкото жените от местното население: по-висок дял жени с висше образование (в Малта и Полша), по-висок дял активни жени (в Гърция, Италия, Малта и Полша) и по-високи равнища на заетост (в Малта); в сравнение с мъжете ГТС - по-ниски нива на безработица (в Белгия, Италия и Испания), по-добър образователен профил (в Гърция, Италия, Малта, Полша, Испания) и по-високи средни доходи (в Малта и Испания).

От гледна точка на политиките е важно да се идентифицират и вземат предвид конкретните условия и характеристики, които правят точно

определени личности или групи (сред жените ГТС) по-уязвими към риск от бедност или злоупотреба. Еднакво важно е да бъдат изследвани факторите, които обясняват и водят до регистрираните позитивни резултати в интеграцията на жени ГТС.

Количествените изследвания следва да бъдат концептуализирани и проведени както на национално, така и на междудържавно ниво с цел да подпомогнат обяснението на някои интеграционни резултати за жените мигранти.

ДЕЦА, ГРАЖДАНИ НА ТРЕТИ СТРАНИ

Броят деца и младежи ГТС на възраст до 19 години е много различен в страните от ЕС. В някои страни-членки те оформят дялове от около 7-8% от общия брой на населението в тази възрастова група (Австрия, Гърция, Италия и Испания), в други страни оформят дялове между 1,7% и 4% (Малта и Белгия) и в трета група страни те представляват по-малко от 1% от общия брой деца (България, Унгария, Полша и Словакия).

Делът на децата и младите хора ГТС на възраст до 19 години в общата популация ГТС е по-голям от дела на децата с местен произход в общия брой на населението в Италия (+ 7,84%), Испания (+ 3.14%), Гърция (+ 4.38%) и Австрия (2.64%). В Белгия той е еднакъв, а е по-малък в страните с по-малки мигрантски общности като България (-9.94%), Унгария (-4,4%), Малта (5.07%) и Словакия (-8.46%).

Най-младото детско ГТС население живее в Италия, където децата на възраст от 0 до 9 години съставляват почти 60% от всички деца ГТС, и в Белгия, където съответният дял е около 54%. В България, Унгария и Словакия са най-големите на възраст деца ГТС, където делът на 0-9-годишните е 42-45%.

Две основни групи страни могат да бъдат обособени по отношение на демографските профили на децата ГТС: 1) Гърция, Италия и Испания, в които има големи и млади детски населения от ГТС, както в абсолютни стойности,

така и като дялове от общия брой деца; 2) България, Унгария и Словакия, в които има по-малко на брой и по-големи на възраст деца ГТС както по отношение на абсолютни стойности, така и на относителни дялове. Макар и с някои различия, Австрия и Белгия са по-близо до първата група, а Малта и Полша са по-близо до втората.

- Провеждането на наблюдение и оценка на интеграцията на деца ГТС на национално ниво е по-скоро изключение сред десетте страни-членки на ЕС. То е сериозно затруднено от настоящите стандарти за представяне на статистическата информация. За нито един или за съвсем малко статистически индикатори се предоставя информация за възрастовата група 0-17, както и разграничение между ГТС и бежанци/търсещи убежище.
- Някои групи деца, сред които краткосрочно и нелегално пребиваващите, все още нямат достъп до безплатно образование в държавните училища (България и Унгария).
- Въпреки значителното несъответствие в нивата на записване в училище между момчета и момичета, политики по отношение на пола в тази сфера липсват навсякъде.
- Не съществуват механизми за мониторинг на представянето в училище на деца ГТС както на национално, така и на европейско ниво.
- В повечето от десетте страни-членки политиките срещу бедността не са насочени към уязвими деца ГТС, а в някои случаи дори към деца от местното население. Като цяло достъпът на семействата на ГТС до схеми за подпомагане зависи от техния статут на пребиваване, а не от степента им на уязвимост.
- В по-голямата част от десетте страни-членки не са установени универсални изисквания към потенциалните настойници, целящи гарантиране на правата на децата ГТС.
- В България, Гърция и Полша, назначаването на настойници се затруднява от остарялата нормативна база или се извършва „на ръба на закона“.

Интеграция на деца ГТС

ОБРАЗОВАНИЕ

Право на безплатно образование за всички деца

Въпреки универсалния характер на основните права на детето, вкл. и правото на образование, правните системи в България и Унгария не предоставят **достъп до безплатно образование** за някои групи деца, сред които временно и нелегално пребиваващите. **Следва да се постигне по-добро съответствие на правните рамки на тези страни с европейските и международните стандарти.**

Специфични за пола политики, насърчаващи записването в училище

Нито една от десетте страни-членки не е предприела стъпки към преодоляване на **разликите между половете** по отношение на участието в образование. Равният достъп до образование, залегнал в националното законодателство, се счита за достатъчна гаранция. Въпреки че участието на момчета и момичета не е точно изследвано във всяка от страните-членки, то в някои от тях се идентифицират културни фактори, обуславящи неравенства. Някои положителни стъпки, целящи по-високи нива на участие на децата ГТС, са свързани със задължение или интерес от страна на училища или социални работници да идентифицират непосещаващите училище деца в специфични райони или части на градовете. Подобни мерки следва да бъдат придружени с адекватна подкрепа за семействата с цел да се постигне търсената ефективност, както и с работещи механизми за мониторинг и събиране на данни за оценка на ефективността.

Приоритизиране на езиковите умения

На практика във всички страни-членки, в които са достъпни данни за **записването в училище** (Белгия, България, Унгария, Словакия, Испания), нивата на записване сред местните деца и

децата ГТС не са еднакви. Мащабите на неравенство обаче варират значително в различните страни-членки: от незначителни до твърде обезпокоителни. Наличните данни сочат, че от първостепенна важност е нивото на развитие на интеграционните политики в сферата на образованието и по-конкретно политиките, свързани с езиковото обучение и механизмите за записване. Страни с по-богат опит и по-развити политики в тази сфера регистрират по-добри резултати в сравнение с някои по-нови страни-членки.

Политиките, програмите и механизмите за интеграция на ГТС на национално равнище могат да се подобрят, като се следва принципа за **равни права и възможности**. В областта на образованието, на всички деца ГТС трябва да бъдат предоставени възможности за участие в програми за подобряване на уменията по езиците на съответните държави преди и след записването им в училище.

Образователна подкрепа, насочена към посрещане на специални нужди

Значителни предизвикателства са идентифицирани по отношение на (липсата на) **равни възможности за образование** за децата ГТС в сравнение с местните деца. Някои особености на националните образователни системи, сред които ранно и необратимо включване в общо или в професионално образование, също могат да поставят децата ГТС в неравностойно положение, дори когато се полагат значителни усилия в езиково обучение, процедури за записване и извънкласна подкрепа. В някои от тези страни-членки се откриват допълнителни доказателства за наличието на съществени проблеми в качеството на образование на децата ГТС, сред които **непропорционално участие на ученици ГТС в специални и/или задочни професионални училища (Австрия и Фландрия, Белгия)**, и дялове на чуждестранни ученици, записани в **по-ниски от съответстващите на възрастта им класове**, които са няколко пъти по-високи от съответните дялове сред ученици и студенти от местното население (Фландрия, Белгия, и Италия). Доколкото нивото на владеене на език се идентифицира като водещата причина, тези

резултати могат отново да се възприемат като валидни и за децата ГТС.

Принципът за равни права и възможности означава още да се отчитат специфичните потребности на различните групи деца. Децата ГТС, както и други групи деца, чийто майчин език не съвпада с официалния език или езици на страната, имат нужда от механизми за **образователна подкрепа** в училище, различни от тези, осигурени за децата, за които езикът е роден.

Положителни примери за политики, целящи преодоляване на неравното образователно начало, са: интеркултурни училища (Гърция); индукционни или приемни часове за езиково обучение на новопристигнали деца ГТС (Белгия, Малта); помощник-учители и учители, специално назначени да предоставят извънкласна подкрепа (Малта, Полша); използване на специално отделено време в рамките на редовните занимания и естествената среда на местните връстници за повишаване езиковите умения на децата ГТС (Италия); действителната възраст да бъде един от основните фактори за определяне в кой клас да бъде записан ученикът (Австрия, Унгария, Италия и Полша).

СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ

“Поставете децата на първо място“

Във всички десет страни-членки, с изключение на Гърция и Испания, не всички категории семейства граждани на трети страни имат **достъп до независещи от вноски схеми за подпомагане на деца** (схеми за подпомагане, предназначени за семейства с деца). Нещо повече, в някои случаи тези семейства имат достъп до схеми, свързани с жизнения минимум. Като резултат, в повечето от десетте страни-членки:

- по-уязвимите семейства ГТС (които по настоящем не са заети и нямат социална осигуровка) имат по-малко възможности да получат подкрепа;

- като цяло децата граждани на трети страни и техните семейства са в по-неизгодна позиция спрямо възрастните ГТС.

Освен това, в същите страни-членки **политиките срещу бедността** не са насочени към уязвимите деца ГТС, нито към децата от местното население. Децата мигранти, които пребивават незаконно в съответните страни, изглежда са изложени на най-голям риск от изключване от всякакъв вид подкрепа. Парадоксално е, че непридружените деца са изложени на такъв риск в по-малка степен, тъй като органите и механизмите за закрила на детето автоматично ги разпознават като подложени на риск и определят мерки за защита, включително и задоволяване на основните им нужди. Националните органи в държавите-членки трябва да намерят начин да преодолеят неравностойното положение на уязвимите деца ГТС, отглеждани в семейна среда и чиито семейства нямат право да получават финансова подкрепа, свързана с децата.

ПОЛИТИКИ ЗА НАСТОЙНИЧЕСТВО

Ролята на назначените настойници, с някои изключения като Полша, е регламентирана по сравнително ясен начин в участващите в изследването страни-членки. Положителна тенденция е разделянето на настойническите функции от грижите за деца, което позволява посвещаването на специализирани в правата на децата човешки ресурси, с цел да се отговори на специфичните нужди на непридружените непълнолетни граждани на трети страни. Въпреки това, в Белгия, България, Полша и Испания ролите на настойниците могат да варират и следователно не гарантират адекватен отговор на потребностите на всички деца.

Подобряване на законодателството с цел припознаване специфичното положение на непридружените непълнолетни ГТС

Съответното законодателство в България, Гърция и Полша не е адаптирано към специфичното положение на непридружени непълнолетни граждани на трети страни предвижда **назначаване на настойници** само в

случаите, когато родителите са починали, поставени са под пълно запрещение, лишени са от родителска грижа, или липсват. Тъй като често нито една от тези ситуации не може да бъде доказана, назначаването на настойниците се извършва или на ръба на закона, или не се прави изобщо, като по този начин детето бива лишено от подходяща защита. **Правната рамка за назначаване на настойници в тези държави-членки трябва да бъде осъвременена и адаптирана към специфичното положение на децата ГТС.**

Уеднаквяване на изискванията спрямо потенциалните доставчици на услуги по настойничество

В по-голямата част от десетте държави-членки, **изискванията към потенциалните настойници** или не са определени по начин, който да гарантира спазването на правата на детето и неговия най-добър интерес, или са налице съществени различия между изискванията на "професионалните" настойници/представители на институции или неправителствени организации и "доброволните" настойници/частни лица. С други думи, универсални изисквания към потенциалните настойници, насочени към гарантиране на правата на детето, не са посочени дори в рамките на една и съща страна или регион. Необходими са повече усилия за стандартизиране и унифициране на услугите, предоставяни от различни видове заинтересовани страни и на изискванията към тях в някои държави-членки (Белгия, България, Полша и Словакия).

Наблюдение и оценка на интеграцията на деца ГТС

Съществуващите национални и европейски политики, отнасящи се до децата ГТС, не са придружени от подходящи механизми за наблюдение, включително и съответни практики за предоставяне и представяне на статистически данни от Евростат и националните статистически органи. В допълнение към факта, че предоставянето на статистическа информация

по гражданство не позволява представяне на отделни резултати за децата граждани на трети страни (а ги представя заедно с бежанци и търсещи закрила деца), по-голямата част от стандартните статистически показатели не са достъпни за възрастовата група 0-17, или ако са достъпни, не са разпределени по гражданство.

Да направим децата видими

Предоставянето на данни по възраст за всички стандартни статистически показатели следва да даде възможност за мониторинг на положението на децата, или с други думи, необходимо е да може да се предоставя информация за възрастовата група от 0 до 17 години по всички публично достъпни индикатори. Това важи не само за националните данни, но и за тези на Евростат.

Тъй като образователната интеграция е въпрос от най-висок приоритет за децата ГТС, информацията относно коефициентите на записване следва да е налична не само по пол и по степени на Международната стандартна класификация на образованието (ISCED/МСКО), но и по възраст, за може да се открият децата от пълнолетните в една и съща степен по ISCED, и по гражданство, за да могат да се сравняват ГТС с гражданите на ЕС и с гражданите на съответната държава-членка.

Достъпни данни по гражданство и статут на пребиваване

Към момента във всички държави-членки на ЕС, данните за показателите, свързани с образованието на децата, не са разпределени по гражданство, или са предоставени само в широки категории (например, чужденци-местни жители, или имигранти-местни жители). Това е и случаят с някои от показателите, предоставени от Евростат. Освен това, разрези по гражданство и статут на пребиваване не са предоставени, включително липсва разграничение между ГТС с редовен статут на пребиваване и лица, търсещи убежище или ползващите се с международна закрила. Това допълнително затруднява мониторинга на изпълнението на редица политики на ЕС. Трябва да се обмисли нуждата от предоставянето на тези видове

разпределения. Когато данните на национално ниво са ненадеждни, биха могли да бъдат предоставени общо резултати на равнище ЕС, както и резултати за различните групи страни в ЕС (ЕС 28, ЕС 15, ЕС - извън ЕС 15, и т.н.).

По-нататъшна междуинституционална хармонизация на данните

Липсата на съгласуваност на данните, събрани от различни органи в рамките на една и съща държава-членка, както и липсата на съвместимост на данни по сходни показатели, събрани в различните страни, позволява да се правят само общи паралели, вместо преки сравнения. Различните национални органи събират информация за децата ГТС по различни критерии и периоди на валидност. Хармонизирането на данните следва да се обмисли както на национално равнище съвместно от органите, участващи в събирането на данни по отношение на децата, така и на равнище ЕС сред органите, събиращи същите видове данни.

Разработване на механизми на ЕС за оценка на образователните постижения

Образователните постижения на местните деца и на децата ГТС също не са сравними към момента, поради което и качеството на образованието, предоставяно на тези групи, не може да бъде оценено. Възможни начини за подобряване на тази ситуация е гражданството да бъде включено като допълнителен критерий в показателя "Второгодници в общообразователните училища по групи класове" и той да бъде включен в списъка на показателите на Евростат. В момента, образователните постижения в Евростат се измерват само чрез завършените образователни нива, а информация по отношение на постиженията и резултатите в училище не е налична.

ЖЕРТВИ НА ТРАФИК НА ХОРА, ГРАЖДАНИ НА ТРЕТИ СТРАНИ

Трафикът на граждани на трети страни в десетте страни-членки следва много различни тенденции. Испания и Италия са станали дестинации за по-значителен брой жертви на трафик сред гражданите на трети страни. Те са следвани от страните, които приемат от няколко стотин (Австрия, Белгия, Полша) до няколко десетки ГТС жертви на трафик (Гърция). Това не е случаят със страни като България или Унгария, където през последните години няма регистрирани жертви на трафик ГТС или Словакия и Малта, където има само няколко случая от 2010 и 2013 година. Тези тенденции трябва да се третират по-скоро като показателни за обема на натовареност, с която националните институции се справят, отколкото като показател за размера на явлениято трафик сред ГТС. Обемът на установените случаи на трафик в дадена страна трябва да се разглежда преди всичко като резултат от качеството на механизмите за идентификация и в по-малка степен като резултат от размера на явлениято трафик.

Липсата на центрове за настаняване и подкрепа на мъжете жертви на трафик в осем от десетте държави-членки (Белгия, България, Гърция, Унгария, Италия, Малта, Полша и Словакия) пречи на предоставянето на подкрепа за мъжете граждани на трети страни, станали жертвана трафик, които може да са влезли в страната като нередовни мигранти или лица, търсещи убежище. Това обезпокояващо обстоятелство е от особено значение за жертвите на трафик с цел трудова експлоатация.

Необходимо е да се подчертае, че в повечето от десетте страни-членки условието за сътрудничество с органите на разследването при издаване на разрешение за временно или дългосрочно пребиваване е един от факторите, влияещи негативно върху готовността на трафикираните граждани на трети страни да се идентифицират като жертви на трафик.

- В седем от десетте държави-членки, в които са били идентифицирани жертви на трафик сред ГТС, не съществуват последователни механизми за събиране на данни по отношение на профилите и вида на експлоатация на жертвите сред ГТС. Данни се предоставят общо за всички жертви на трафик (граждани на съответната държава, граждани на ЕС и ГТС).
- Пречки за предоставянето на международно сравними данни за жертви на трафик граждани на трети страни представляват: 1) липсата на хармонизирани данни за идентифицирани жертви на трафик на национално ниво; 2) липса на диференциация по гражданство в данните за интеграция на жертвите на трафик; 3) липса на механизми за систематично събиране на данни за някои мерки за интеграция на жертви на трафик; 4) несъвършенства в системите за идентифициране на жертви на трафик, водещи до нисък брой на официално идентифицираните жертви.
- Липсата на систематични и хармонизирани механизми за събиране на данни за положението на жертвите на трафик ГТС във всички десет държави-членки сериозно възпрепятства всеки процес на мониторинг на тяхната интеграция в сравнение с жертвите на трафик, които са граждани на съответната страна, или в сравнения с други уязвими групи имигранти.

Препоръчва се провеждането на практическо обучение за идентифициране на чуждестранни жертви на трафик за полицейски служители и доставчици на услуги, особено в България, Гърция, Унгария, Малта и Словакия.

За по-нататъшно разработване на системата за подкрепа на жертви на трафик се препоръчва да се открие приют или център за настаняване на мъже, идентифицирани като жертви на трафик.

Държавите-членки на ЕС трябва да се стремят да третират еднакво, както и да осигурят еднакво ниво на закрила на жертвите на трафик сред ГТС, които са готови да си сътрудничат с властите, както и на тези, които не са готови да го направят. Примерът на Италия, където жертвите ГТС имат право на период на размисъл, както и на временно и дългосрочно пребиваване, независещи от сътрудничество с властите, трябва да бъде реализиран и в други държави-членки.

Препоръчва се провеждането на редовен мониторинг и оценяване на програмите за подкрепа на жертви на трафик сред гражданите на трети страни.

Следва да бъдат създадени и систематизирани централизирани механизми за събиране на данни в различните страни-членки на ЕС, с цел събиране на достоверни данни за интеграцията на жертвите на трафик, разделени по пол, възраст и гражданство.

ПРЕПОРЪКИ

Механизмите за идентифициране на жертви на трафик следва да бъдат подобрени в България, Гърция, Унгария, Малта и Словакия, особено в центровете по границата и в центровете за задържане.

Всички резултати от изследването, на които се основава настоящият полиси брийф (включително методологии, национални доклади, сравнителни доклади и сборник с обещаващи практики), са достъпни на адрес:

www.assess-migrant-integration.eu